

หัวข้อวิจัย

อิทธิพลของคติความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมต่อพัฒนาการ
ของรัฐไทย : กรณีศึกษาไทดำ ลื้อ และขวน

นักวิจัย

รัตนพร เสรษฐกุล

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

กันยายน 2540 - ธันวาคม 2542

บทคัดย่อ

คติความเชื่อพื้นเมืองของคนไทย คือ ความเชื่อผี ผีแถนและขวัญเป็นความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณในคนไทยทุกกลุ่ม นับว่าเป็นความเชื่อพื้นฐานที่พัฒนามาพร้อมกับวัฒนธรรมของคนไทย คติความเชื่อผีมีความสำคัญในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชุมชนและสังคมในระดับพื้นฐาน ทำให้คนที่นับถือผีเดียวกันมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ครอบครองทรัพย์สินของชุมชนร่วมกัน มีความแตกต่างจากคนอื่น ๆ เห็นได้จากการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีบ้านผีเมือง ซึ่งไม่อนุญาตให้คนภายนอกเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย การสร้างอาณาเขตของผีที่คุ้มครองรักษาชุมชนหนึ่งๆ คติความเชื่อดั้งเดิมของคนลื้อและขวนยังคงอยู่แม้จะถูกครอบงำด้วยความเชื่อในพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาในราวพุทธศตวรรษที่ 19 พุทธศาสนาทำให้วัฒนธรรมเมืองขยายตัวและเข้มแข็งขึ้น การรับเอาคติของธรรมราชาและจักรพรรดิราชทำให้อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองเข้มแข็งยิ่งขึ้น ถิ่นนาสถาปนาอำนาจที่เข้มแข็งเป็นอาณาจักรที่เป็นปึกแผ่นภายใต้ราชวงศ์มังรายได้เพราะอิทธิพลของความเชื่อพุทธที่ขยายตัวและฝังรากลึกในสังคม พุทธศาสนาทำให้คนในชุมชนต่างๆ มารวมกันเป็นพุทธศาสนิกชนภายใต้ธรรมราชา ไม่มีความแปลกแยกที่เกิดจากความรู้สึกผูกพันในท้องถิ่น ความเข้มแข็งของความเชื่อพุทธศาสนาที่แตกต่างกันระหว่างสิบสองปันนากับถิ่นนาทำให้ทั้งสองรัฐพัฒนาอำนาจทางการเมืองต่างกัน สิบสองปันนาคงความเป็นสมพันธรัฐที่เมืองใหญ่ๆ มีอำนาจปกครองตนเองสูง อำนาจของเจ้าแผ่นดินขึ้นอยู่กับความเป็น “เจ้าเครือเจ้าแซนหวีสิบสองปันนา” และความสัมพันธ์อันเครือญาติของผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ ความเป็นท้องถิ่นที่สนับสนุนโดยความเชื่อผียังมั่นคงมาจนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมสิบสองจุไทยซึ่งเป็นดินแดนของไทยดำไทขาว ไม่ได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนา เป็นรัฐไทยที่แสดงถึงคติความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยชัดเจน อำนาจการปกครองของผู้นำขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้นำ และการสร้างความผูกพันอันเครือญาติ อย่างไรก็ตามคติความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของรัฐไทย ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่ง การมีที่ตั้งอยู่ระหว่างอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่เข้มแข็งอย่างจีน พม่า ลาว และเวียดนามทำให้สิบสองจุไทยและสิบสองปันนานั้นไม่อาจหลุดพ้นจากสถานภาพของเมืองประเทศราชได้เลย